

Innst. 341 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument 8:94 S (2011–2012)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Bård Hoksrud om IKT-havarikommisjon og styrket personvern

Til Stortinget

Sammendrag

I representantforslaget fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette en IKT-havarikommisjon, etter mønster fra flyhavarikommisjonen, som skal finne årsaken bak statlige IKT-havarier og IKT-relaterte personvernbrudd. Administrasjonen av dette legges til et eksisterende organ.»

Som bakgrunn for forslaget vises til at norske myndigheter samler inn store mengder informasjon om den enkelte innbygger i dette landet. Det er et problem med tanke på personvernet, ikke minst når myndighetene lekker informasjonen til uvedkommende. Det offentlige Norge er allerede blant de dårligste på personvern, og utviklingen går i feil retning. Forslagsstillerne tar i representantforslaget til orde for en IKT-havarikommisjon, etter mønster fra flyhavarikommisjonen, for å begrense skadevirkningene av det offentliges lemfeldige behandling av sensitive personopplysninger, og for å finne årsaken bak statlige IKT-havarier.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Anne Marit Bjørnflaten,

Susanne Bratli, Freddy de Ruiten, Siri Hov Eggen, Magne Rømmetveit og Tone Merete Sønsterud, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen, Bård Hoksrud og Arne Sortevik, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Lars Myraune og Ingjerd Schou, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Janne Sjelmo Nordås, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Knut Arild Hareide, visert til vedlagte uttalelse i saken, datert 4. mai 2012, fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet v/ statsråden.

Komiteen mener at forslaget berører en rekke bekymringsverdige problemstillinger, og mener det er viktig at statsforvaltningen prioriterer hensynet til personvernet.

Komiteen viser videre til forslaget som i sin helhet beskriver en rekke problemer med offentlige IKT-løsninger og utfordringer med ivaretagelse av personvernet. Forslaget omtaler forhold knyttet til skattemyndigheter, transportsektoren, politiet, Nødnett, helsesektor og Nav. Komiteen registrerer at forslagsstillerne mener at en kommisjon for IKT-havarier og IKT-relaterte personvernbrudd vil kunne hindre at slike problemer oppstår i fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at forslagsstillerne ikke nevner hvilket eksisterende organ de ønsker å legge denne kommisjonen til, men bemerker at dette kan gjøres innenfor eksisterende forvaltning.

Flertallet vil videre vise til at statens bruk av IKT-løsninger dekker et meget vidt område og at det

vil kunne være krevende for ett enkelt organ å ivareta alle havari- og personvernsituasjoner.

Flertallet er kjent med at det fra regjeringens side er varslet en stortingsmelding om personvern neste vinter. Her vil flere av de aktuelle spørsmålene reist i forslaget bli drøftet. Flertallet registrerer i tillegg at regjeringen våren 2012 vil gi ut reviderte nasjonale retningslinjer for informasjonssikkerhet. Flertallet viser for øvrig til utfyllende svar fra statsråden.

Flertallet foreslår at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti påpeker at mange IT-prosjekter i offentlig sektor har vært preget av store overskridelser og grove personvernbrudd. Disse medlemmer vil blant annet trekke frem Altinns alvorlige sikkerhetsbrudd tirsdag 20. mars 2012 der 1 500–2 000 personer fikk se profilen med fødselsnummer til oslomannen Kenneth (36) da de logget seg inn for å sjekke selvangivelsen. Dette skjedde til tross for at Altinn ifølge Teknisk Ukeblad 19. mars 2012 ble slaktet i en hemmelig rapport fra sommeren 2011 som Det Norske Veritas utarbeidet på oppdrag fra Næringsdepartementet, og som tydeligvis ikke hadde blitt tatt til følge. Disse medlemmer påpeker at manglende IKT-systemer i oslosykehusene har endt med en situasjon der pasientjournaler blir sendt i taxi og post mellom de ulike sykehusene, og at det i fagmagasinet «Overlegen» oktober 2011 kom frem at det totalt i Oslo universitetssykehus eksisterer mer enn 1 000 dataprogrammer, hvorav 200–250 er direkte knyttet til pasientbehandlingen. Disse medlemmer vil videre vise til IKT-problemene i domstolene der dommer som har blitt borte i datasystemet må skrives på nytt, situasjoner der vitner må kalles inn på nytt fordi protokollasjoner har blitt borte, og situasjoner der meddommere som er kalt inn for å undertegne den endelige dommen, har måttet dra hjem med uforrettet sak fordi det ikke har vært mulig å ta utskrift. Disse medlemmer vil videre peke på en rekke skandalesaker der helsepersonell og ansatte i Nav som jobber med helserelaterte oppgaver, har snoket i elektroniske pasientjournaler, og det faktum at Nav fortsatt har IT-systemer som er utviklet på 1970- og 1980-tallet som det koster store summer å drifte. Disse medlemmer vil også peke på den endeløse rekken av utsettelse og overskridelser knyttet til utbyggingen av Nødnett i Norge, som fortsatt ikke står ferdig 20 år etter at Helsetilsynet etterlyste det.

Disse medlemmer påpeker at hovedårsaken til at det ofte går galt er at bestillerkompetansen i det offentlige er for dårlig, og det offentlige endrer spesifikasjoner og krav i løpet av prosessen. En annen vik-

tig grunn til dette er at man i altfor stor grad har satsset på nyutvikling istedenfor å velge velprøvede løsninger, og at man har for detaljerte krav til løsningene man ønsker seg. Disse medlemmer viser til at offentlig sektor gjennom sitt avtaleverk stiller så rigide krav at mange IKT-aktører kan bli skremt bort fra å gi tilbud, noe som medfører at det offentlige i mange tilfeller ikke får den beste leverandøren og heller ikke den beste prisen. Disse medlemmer mener at offentlige IT-prosjekter fra starten må fokusere på PET (Privacy-Enhancing Technologies) og «Privacy by Design», og at personvern ikke bare kan være et tilleggsmoment man bygger på toppen av IKT-systemene i etterkant.

Disse medlemmer ønsker å opprette en IKT-havarikommisjon som kommer inn og ser på hva som gikk galt når offentlige og kritiske IT-systemer kollapse, der store IT-prosjekter sporer av, eller personvernet har blitt svekket. Disse medlemmer påpeker at en slik kommisjon ikke først og fremst skal fordele skyld, men gjøre at det offentlige lærer av feilene man har gjort. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette en IKT-havarikommisjon innunder Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet som skal finne årsaken bak statlige IKT-havarier og IKT-relaterte personvernbrudd.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti understreker at ny teknologi gir muligheter til nødvendig nytenkning innenfor flere sektorer. Innenfor eldreomsorgen kan nye teknologiske løsninger gi økt trygghet og bidra til at flere eldre kan bo hjemme lenger. Avanserte trygghetsalarmer, såkalte Smarthus, og nye muligheter for nettbaserte helsetjenester, kan være med på å øke kvaliteten på eldreomsorgen. Det er essensielt at det offentlige inntar rollen som krevende og kompetent etterspørter av tjenester som tar i bruk ny teknologi. Det offentlige kan stimulere innovasjon og dermed bedre ressursbruk i blant annet eldreomsorgen ved å kreve at tjenesteprodusentene, enten det offentlige selv eller private tjenesteleverandører, tar i bruk nye teknologiske løsninger.

Disse medlemmer påpeker at det er viktig at det offentlige tar sin servicefunksjon overfor innbyggerne på alvor. I tillegg har det offentlige et ansvar for å ivareta personvernet. Det er varierende kvalitet på det digitale tilbudet i ulike deler av offentlig sektor. Det er viktig at også departementer og etater tar dette på alvor, og at service er en del av kultur og system og ikke avhengig av enkeltpersoner. I tillegg er det viktig at robuste IT-løsninger blir prioritert, og at statsforvaltningen har sikre datasystemer.

Disse medlemmer mener at det offentliges data om egen virksomhet og forvaltning i størst mulig grad bør være tilgjengelig for borgerne, fordi dette vil gjøre det enklere for organisasjoner og bedrifter å utvikle ulike tjenester.

Disse medlemmer mener for eksempel at informasjon om ledige barnehageplasser, sykehjemsplasser, skoler og data fra Statens kartverk bør kunne være tilgjengelig i et enkelt og standardisert format. Dette vil gi innbyggerne bedre tjenester, vil innebære en demokratisering av de offentlige tjenestene og kunne bidra til mye sterkere tjenesteinnovasjon.

Disse medlemmer mener at åpenhet og felles standarder vil også kunne gjøre det enklere for enkeltpersoner og næringsliv å utnytte et eventuelt kommersielt potensial i tilgjengelig informasjon. Likevel er det viktigste kriteriet at personvernet prioriteres og hensyntas. Altomfattende IKT-løsninger kan gjøre forvaltningen mer effektiv, men det må også balanseres mot personvern hensyn.

Komiteens medlemmer fra Høyre understreker at det ofte må handles raskt, og at det ikke må skapes usikkerhet om ansvarsforholdene. Noen ganger er det riktig at private aktører tidlig trekkes inn i granskingsjobben – også uten å gå veien om en statlig kommisjon.

Disse medlemmer er av den oppfatning at de viktige og sentrale problemstillingene reist i forslaget også kan løses gjennom bruk av andre og mer skreddersydde løsninger.

Disse medlemmer mener forslaget reiser viktige problemstillinger, og vil i den sammenheng påpeke at Høyre har utarbeidet en helhetlig IKT-plan. Denne ble lansert i juli 2011.

Disse medlemmer vil understreke at Høyre også har tatt til orde for opprettelse av et personvernombud. Dette kan bli en del av eksisterende ombudsordning.

Samferdsel

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er bekymret over hvordan økt overvåkning ved bruk av intelligente transportsystemer (ITS) utfordrer personvernet og begrenser muligheten til å ferdes anonymt. Disse medlemmer mener at man bør være tilbakeholdne med å innføre IT-systemer i transportsektoren uten å ta hensyn til personvern i designfasen, det vil si PET («Privacy-Enhancing Technologies») og «Privacy by Design». Disse medlemmer er særlig skeptiske til det økende omfanget av streknings-ATK der man måler bilistenes gjennomsnittshastighet mellom to punkter på veien, og der alle som passerer det første punktet avfotograferes uavhengig av hvilken hastig-

het man kjører i. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til sitt forslag i Innst. 13 S (2011–2012) om snarest å avvikle strekningsvis ATK.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at private aktører bør involveres i en tidlig fase i løsning av ulike prosjekter knyttet til datasikkerhet. Dette for å sikre at riktig kompetanse og en god produktportefølje kan bygges opp hos disse i samarbeid med private så vel som offentlige.

Disse medlemmer mener at det i større grad gjennomføres pilotprosjekter og lages «laboratorier» der man forsøker nye løsninger og evaluerer disse. Dette bør gjennomføres i samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, transportetatene, leverandører eller andre. Dette kan gi både raskere implementering og bidra til å bygge opp kompetanse innen sektoren.

Disse medlemmer mener at det bør lages egne ITS-planer for de enkelte samferdselssektorene som veg, jernbane og så videre. Disse medlemmer erfarer at flere land har utarbeidet nasjonale ITS-strategier og/eller handlingsplaner. Norge bør forsøke å lære av erfaringene gjort i andre land for å finne gode løsninger for norske forhold.

Disse medlemmer mener at ITS bør inkluderes som en naturlig del av planlegging og investeringsgrunnlag i alle samferdselsprosjekter. Ikke minst bør det utvises størst mulig fleksibilitet for utprøving av løsninger som krever nye rammebetingelser. Samtidig er det viktig at løsningene er robuste, og at personvernet hensyntas.

Disse medlemmer mener at de viktigste transportkorridorene for godstransport og persontransport må oppgraderes til et servicenivå som gjør reiser og varetransport mer forutsigbart og sikrere. Det må derfor utarbeides krav til ITS-«standard» for korridorene.

Helse

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at pasientenes personvern har blitt svekket over lengre tid. Stortingets lovvedtak om kryptering av pasientenes navn og personnummer i helseregistrene er ikke fulgt opp. Regjeringen åpner for omfattende utveksling av pasientjournaler mellom helsevirksomheter, uten at personvernet er betryggende ivaretatt.

Flertallet ser at utviklingen krenker retten til privatliv, uthuler taushetsplikten og svekker tilliten til helsetjenesten og helseforskningen.

Flertallet mener at den enkelte selv skal ha rett til å råde over sine private helseopplysninger, at det skal stilles krav om samtykke eller reservasjons-

rett for utveksling av slike opplysninger mellom virksomheter i helsetjenesten, og at disse kravene skjerpes i forbindelse med helseforskning.

Flertallet mener at dersom utveksling av opplysninger mellom virksomheter er nødvendig av hensyn til liv og helse uten at innhenting av samtykke er mulig, må pasientene i ettertid varsles om at informasjonen er formidlet videre.

Flertallet mener at fremtidige pasienter må få en bedre kontroll med sin egen helsehistorie. Forventningene på dette området vil bli stadig sterkere fremover. Svært mange pasienter ønsker kontakt med sin lege på nett, og dette vil gjøre kontakten med fastlege og sykehus enklere. Samtidig vil det frigjøre kapasitet til de grupper som ikke kan eller ønsker å bruke denne type kommunikasjon, eller for oppgaver hvor slik kommunikasjon ikke egner seg. Dette er også å ta på alvor myndighetenes lovpålagte bestemmelser om brukervedvirkning, pasienters frie valg og helsetjenestens informasjonsplikt.

Flertallet mener at helsetjenesten og helseforvaltningen bør utnytte sitt store forbedringspotensial på samhandlingssiden. Også mellom ulike deler av helseforvaltningen bør det utvikles standarder for elektronisk samhandling.

Med unntak av e-post kommuniserer helseforvaltningens mange aktører i liten grad elektronisk med hverandre. Dette betyr at pasientopplysninger sendes mellom de ulike instansene i helsevesenet på uhensiktsmessige og gammeldagse måter.

Med samme felleskomponenter og åpne standarder i alle offentlige IT-systemer vil man kunne spare store ressurser. I dag har de forskjellige forvaltningsinstitusjoner egne generelle infosider som bare delvis er lenket opp mot hverandre. Et godt IKT-tiltak ville derfor være å opprette et eget nettsted som kan brukes av alle, både helsepersonell, helsebyråkrater og pasienter og pårørende. Dette bør ha en klar tilknytning til minside.no.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at IKT-systemene i norske sykehus henger langt etter de andre europeiske land, og at norske helsetjenester er preget av enorme IKT-systemer som ikke snakker sammen. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og den øvrige opposisjonen fremmet forslag i Dokument 8:24 S (2011–2012) om å etablere en statlig finansieringsordning på 10 mrd. kroner for IKT-satsning i helsetjenesten, der valg av IKT-løsninger skal styres nasjonalt og der det forutsettes at nye systemer fungerer på tvers av helseforetakene og mellom forvaltningsnivåene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen opprette en IKT-havarikommisjon innunder Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet som skal finne årsaken bak statlige IKT-havarier og IKT-relaterte personvernbrudd.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:94 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Bård Hoksrud om IKT-havarikommisjon og styrket personvern – vedlegges protokollen.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 31. mai 2012

Knut Arild Hareide

leder

Ingjerd Schou

ordfører

Vedlegg**Brev fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet v/statsråden til transport- og kommunikasjonskomiteen, datert 4. mai 2012****Svar på spørsmål fra Stortingets transport- og kommunikasjonskomite - Dokument 8:94 S (2011-2012) - Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Bård Hoksrud om IKT-havarikommisjon og styrket personvern**

Jeg viser til brev fra Stortingets transport- og kommunikasjonskomite av 17. april bilagt forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Bård Hoksrud om å etablere en IKT-havarikommisjon etter mønster fra flyhavarikommisjonen og å styrke personvernet. Kommisjonen skal bl.a. finne årsakene bak statlige IKT-havarier og IKT-relaterte personvernbrudd.

Digitalisering er avgjørende for en vellykket fornying og omstilling av offentlig sektor de kommende årene. Det er samtidig meget krevende å gjennomføre IKT-relaterte investeringer i staten. Etablering av en havarikommisjon vil etter min mening neppe være det riktige virkemiddel for å ivareta sikkerhet og kvalitet i utvikling og bruk av IKT-systemer. Dette vil jeg komme tilbake til nedenfor.

1. Personvernet

Brudd på sikkerheten i store IKT-systemer kan få som konsekvens at uvedkommende utilsiktet får eller kan få tilgang til personopplysninger. Dette er alvorlig, og kan få betydelige konsekvenser for de det gjelder. En del personopplysninger vurderes som så beskyttelsesverdige at det kreves særskilt autorisasjon for å få tilgang til dem. Dette gjelder særlig opplysninger som er kategorisert som sensitive etter personopplysningsloven, lov 14.04.2000 nr. 31, § 2 nr. 8. Men det kan også gjelde andre kategorier personopplysninger som isolert sett eller i sin kontekst krever særlig beskyttelse. Ved behandling av slike opplysninger skal det iverksettes tiltak mot uautorisert innsyn og utlevering jf. personopplysningsforskriften, forskrift 15.12.2000 nr. 1265, § 2-11. Utilsiktet innsyn i eller utlevering av slike personopplysninger skal etter gjeldende rett rapporteres til Datatilsynet. Rapporteringsplikten følger av personopplysningsforskriften § 2-6 tredje ledd. Datatilsynet kan med hjemmel i personopplysningsloven § 42 fatte de vedtak og gi de pålegg tilsynet mener er nødvendige for å bringe behandlingen av personopplysninger i samsvar med gjeldende personopplysningsregelverk.

Dette betyr at det allerede i dag eksisterer en plikt til å melde en del alvorlige brudd på personopplysningslovens sikkerhetsbestemmelser til Datatilsynet.

Dette er brudd som fører til at uvedkommende får eller kan få tilgang til beskyttelsesverdige personopplysninger. Datatilsynet har, med hjemmel i personopplysningsloven, myndighet til å foreta undersøkelser om personvernbruddet og pålegge retting av eventuelle feil og mangler. Etter min vurdering eksisterer det derfor allerede en ordning som skal ivareta personvern hensyn når svikt i IKT-systemer fører til utilsiktede utleveringer av beskyttelsesverdige personopplysninger.

Det er dessverre grunn til å tro at det forekommer en del sikkerhetsbrudd som etter regelverket skal medføre avviksrapportering til Datatilsynet, uten at så skjer. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er viktig å ivareta personvernet når sikkerheten i store IKT-systemer svikter. Før det vurderes nye regler og nye systemer for avviksrapportering, vurderer jeg det imidlertid som hensiktsmessig å følge opp etterlevelse av de rapporteringsreglene som allerede eksisterer.

Mange offentlige etater har omfattende IKT-systemer der det behandles store mengder personopplysninger. Det er både viktig og utfordrende å sørge for god sikkerhet i disse systemene, både på det tekniske og det menneskelige plan. Offentlige myndigheter med ansvar for personopplysninger har betydelig oppmerksomhet rettet mot ivaretagelse av personvern hensyn. Ikke minst arbeides det for gode rutiner for håndtering av taushetsbelagt informasjon, og logging av tilgang til personopplysninger forekommer i økende grad for å ivareta personvernet. Ved utilsiktede hendelser i systemene, vil slike logger ha stor verdi for å avdekke hva som har skjedd, og som grunnlag for å iverksette tiltak for at liknende ikke skal skje igjen.

Regjeringen arbeider med en melding til Stortinget om personvern. I meldingen vil vi legge opp til en bred debatt om en rekke aktuelle personvernsspørsmål. Vi vil drøfte hvordan vi bruker det handlingsrommet vi har innenfor gjeldende regelverk, men også utviklingen på personvernområdet videre. Forslagsstillerne tar opp utfordringer knyttet til økt bruk og avhengighet av teknologi. I meldingen vil vi drøfte slike utfordringer knyttet til personvern og teknologi, men også de mulighetene teknologien gir for å ivareta personvern. Innebygget personvern er svært aktuelt. Her kan offentlige myndigheter gå foran med personvernvennlig bruk av teknologi. Dette temaet vil vi komme nærmere tilbake til i den kommende stortingsmeldingen om personvern.

2. Digitalisering av offentlig forvaltning

Vi trenger en sterk og effektiv forvaltning for å sikre en god samfunnsutvikling i Norge. Digitalisering vil både føre til et bedre og raskere møte med offentlig sektor for innbyggere og næringsliv, og bedre ressursbruk i offentlig sektor.

Regjeringen la i april 2012 fram digitaliseringsprogrammet *På nett med innbyggerne*. I følge programmet skal digital kommunikasjon være hovedregelen mellom folk og forvaltningen. Videre skal forvaltningen tilby helhetlige og brukervennlige digitale tjenester. Innlogging til offentlige nettjenester skal være enkel og sikker. Alle innbyggere og bedrifter skal få post fra forvaltningen i én sikker, digital postkasse. Hensynet til personvern og informasjonssikkerhet skal ivaretas..

For å realisere fremtidens digitale forvaltning må visse forutsetninger være på plass. Det trengs en digital infrastruktur for forvaltningen. Infrastrukturen skal bestå av noen felleskomponenter som ulike deler av forvaltningen trenger, slik som elektronisk ID, digital postkasse og offentlige registre som understøtter den digitale forvaltningen. Felleskomponentene må i tillegg styres, organiseres og finansieres på en effektiv måte for å sikre god utvikling av den digitale infrastrukturen. Regjeringen vektlegger også sikkerhet i IKT-systemene. Det er behov for å sikre robust drift og unngå at opplysninger kommer på avveie. Lover og forskrifter må dessuten tilpasses slik at de tilrettelegger og understøtter digital kommunikasjon. Programmet inneholder flere konkrete tiltak for bedre oppgaveløsning og ressursbruk i forvaltningen, flere med relevans for representantforslaget.

3. Dagens situasjon

Det foretas årlig store IKT-relaterte investeringer i statsforvaltningen for å støtte opp under organisatoriske endringsprosesser. Selv om det blir gjort mye godt arbeid både på overordnet nivå og i de enkelte sektorene, har vi fortsatt utfordringer. Dette er ikke spesielt for Norge.

På overordnet nivå er det viktig å få offentlig forvaltning til å arbeide mot felles mål. Stortingsmelding nr. 17 (2006-2007) *Eit informasjonssamfunn for alle* har betydd mye for IKT-utviklingen i offentlig forvaltning. Bruk av overordnede arkitekturprinsipper (der sikkerhet utgjør ett av prinsippene), forvaltningsstandarder, felleskomponenter/-infrastruktur som Altinn, eID og sentrale registre i etatene samt behov for brukerretting av tjenestene og mer samordning og styring, ble der satt inn i en helhetlig sammenheng.

Fra år 2000 har det vært et generelt krav i staten at investeringer over et visst beløp (nå 750 mill. kr) skal gjennomgå ekstern kvalitetssikring før beslut-

ning om iverksetting av forprosjekt eller hovedprosjekt.

Fra 2009 har mitt departement (FAD) årlig gitt ut et rundskriv med felles overordnede krav til IKT-relaterte investeringer i staten, jf. rundskriv P-11/2011. Virksomhetens investeringsforslag inklusive utfylt selvdeklarasjonsskjema skal forelegges FAD, som avgir en uttalelse til Finansdepartementet før regjeringens budsjettkonferanse.

I representantforslaget blir det pekt på IKT-relaterte problemer i Altinn, politiet, domstolene, nødnettet, helsesektoren (særlig i spesialisthelsetjenesten) og i NAV. Jeg er enig i at her er det store utfordringer. Det pågår arbeid for å vurdere videre innsats på disse områdene. Stortinget vil bli trukket inn i dette arbeidet i bl.a. budsjettprosessen. Helse- og omsorgsdepartementet planlegger å legge fram en eHelse-melding innen årets utgang.

I følge representantforslaget bør nasjonalt eID-kort ikke bli obligatorisk for hele befolkningen. Det er heller ikke regjeringens forutsetning. Videre hevdes det at enkeltformuleringer i Statens standardavtaler for IKT (SSA) er for rigide. Standardavtalene har veiledende og rådgivende status, de er ikke obligatoriske. De er heller ikke offisielle standardavtaler på linje med NS-standardene i bygg- og anleggsbransjen. IKT Norge har henvendt seg til FAD med spørsmål om innholdet i SSA. Departementet har bedt Difi, som forvalter av SSA, om å vurdere problemstillingene i dialog med IKT-Norge.

4. Oppsummering

Jeg legger opp til en bred debatt i den varslede stortingsmeldingen om personvern kommende vinter. Den vil også kunne gi grunnlag for drøfting av de utfordringer som representantene tar opp på dette området i representantforslaget.

Regjeringen vil våren 2012 gi ut reviderte nasjonale retningslinjer for informasjonssikkerhet.

For å ivareta sikkerhet, personvern og unngå feilinvesteringer, må vi framover fortsatt legge vekt på forebygging. Prosjektveiviseren.no (Difi), kvalitets-sikringsopplegget i Finansdepartementet og FADs rundskriv med felles krav til IKT-støttede endringsprosesser i staten må ses i sammenheng og videreutvikles. Framtidens digitale tjenester må etableres på en felles plattform, slik det går fram av regjeringens digitaliseringsprogram.

IKT-bruken i statsforvaltningen dekker et meget vidt område, og det vil være krevende for ett enkelt organ å ivareta alle situasjoner. Det ofte ageres raskt og det må ikke skapes usikkerhet om ansvarsforholdene. Etablering av en fast havarikommisjon som skal dekke et så stort og mangslungent område, vil slik jeg ser det, ikke uten videre sikre den nødvendige effektivitet og kvalitet i et arbeid som krever ulik til-

nærming i ulike saker og problemstillinger. I noen tilfeller er det mest hensiktsmessig å engasjere private aktører for å gjennomføre kvalitetsgjennomgang og vurderinger (jf. NHDs engasjement av Det norske Veritas for vurdering av Altinn). Andre ganger kan det være best å bruke eksisterende statlige organer

(jf. FADs bruk av NSM for vurdering av sikkerheten i regjeringskvartalet). En slik fleksibilitet er, slik jeg ser det, nødvendig. Det hindrer imidlertid ikke at vi hele tiden må arbeide for forbedringer og gode og oppdaterte kontroll- og oppfølgingsordninger.

